

Masakhane¹

NELSON MANDELA

*Το κείμενο του ιστορικού λόγου που απηύθυνε ο Nelson Mandela
σε κοινή συνεδρία της Βουλής των Λόρδων και της Βουλής των Κοινοτήτων
στο Westminster Hall κατά την επίσημη επίσκεψή του
στη Βρετανία το καλοκαίρι του 1996*

ΜΑΣ ΔΙΑΚΑΤΕΧΕΙ μια βαθειά συναίσθηση ταπεινοφροσύνης καθώς στέκουμε εδώ σήμερα για να απευθύνουμε τον λόγο στα σώματα του ιστορικού Κοινοβουλίου του Ηνωμένου Βασιλείου. Η εξαιρετική αυτή τιμή μαρτυρεί το χρονικό βάθος, το εύρος και τη θερμή των σχέσεων μεταξύ των δύο λαών μας. Απηχεί την προσδοκία να βαθύνουμε τις εξαιρετικές αυτές σχέσεις ακόμη περισσότερο. Το γεγονός της αποψινής μας παρουσίας εδώ θα μπορούσε ίσως να χρησιμεύσει για να κλείσει ένας κύκλος διακοσίων ετών. Λέω διακόσια έτη, διότι η πρώτη φορά που τούτη εδώ η χώρα μπήκε στη δική μας ως αποικιακή δύναμη ήταν το 1795.

Υπάρχουν ορισμένα μέρη της χώρας μας που, ακόμη και σήμερα, περιλαμβάνουν πόλεις και τοποθεσίες πολλές που φέρουν τα ονόματα βρετανικών τόπων και προσωπικοτήτων, ορισμένες από τις οποίες έπαιξαν σημαντικό ρόλο κατά την διαδικασία της βρετανικής αποικιοποίησης που άρχισε το 1795.

Στο Ανατολικό Cape – για να πάρουμε ένα μόνο παράδειγμα – απαντώνται τοπωνύμια όπως Port Elisabeth, East London, Grahamstown, King Williamstown, Alice, Albany, Somerset East, Fort Beaufort, Fort Glamorgan και, σκέτα, Queenstown. Υπάρχει κι εδώ το λεγόμενο Μνημείο των Εποίκων του 1820 που ανεγέρθηκε ως φόρος τιμής στους Βρετανούς εποίκους που ήλθαν για να καταλάβουν γη αρπαγμένη από τους προγόνους μας και για να περιφρουρήσουν τη λεία για λογαριασμό «της πατρίδας και της Αυτοκρατορίας».

Αν οι πρόγονοί μας αυτοί είχαν την τύχη να είναι μορφωμένοι και να έχουν πρόσβαση στην εξέχουσα πολιτισμική σας παράδοση, θα είχαν βρει τα λόγια ενός πολίτη στον *Κοριολάνο* του Σαίξπηρ προσφορότατα για να περιγράψουν τα αισθήματά τους προς τη Μεγάλη Βρετανία της εποχής. Ας ακούσουμε τον στερημένο πολιτικών δικαιωμάτων και απόκληρο πολίτη:

Μας θεωρούν φτωχούς πολίτες, τους πατρικίους καλούς. Και μόνον ο χορεσμός των κρατούντων θα έφτανε να μας ανακουφίσει [...] Η ανέχεια που μας πλήττει, η εξαθλίωσή μας, είναι λεπτομερής απογραφή της δικής τους αφθονίας· ο πόνος μας δείχνει το ποσοστό τους. Ας υψώσουμε τα δόρατα στον αέρα, πριν γίνουμε τσουγκράνες για το χώμα: Γιατί όσα λέω, μάρτυρές μου οι θεοί,

τα υπαγορεύει πείνα για ψωμί και όχι δίψα για εκδίκηση.

(*Κοριολάνος: Πράξη I, Σκηνή I. Μετάφραση: Διονύσης Καψάλης*).

Επί έναν αιώνα αφ' ότου θα μπορούσε να είχε ακουστεί για πρώτη φορά αυτή η κραυγή απόγνωσης, εκείνο που καθόριζε τις σχέσεις μεταξύ των λαών μας ήταν η συνεχής κλαγγή των όπλων· μια από τις κορυφαίες στιγμές αυτής της αναμέτρησης ήταν και η περίφημη μάχη του Isandhlwana, όπου οι στρατιές των Ζουλού στέφτηκαν με νίκη.

Πριν από οκτώ δεκαετίες, οι προκάτοχοί μου στην ηγεσία του Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσου ήρθαν σε τούτες τις αρχαίες αίθουσες για να μηνύσουν στην κυβέρνηση και τους νομοθέτες της εποχής ότι εκείνοι, οι πατρικίοι, όφειλαν να συντρέξουν τους φτωχούς πολίτες. Χωρίς να συνοδεύονται από δόρατα, γιατί οι στρατιές των Βρετανών τους είχαν νικήσει κι αφοπλίσει, μίλησαν μ' ευγλωττία και πάθος για τη χρεία να τους αντιμετωπίσει η αποικιακή δύναμη σαν όντα ανθρώπινα, ισότιμα με τους εποίκους του 1820 και τους άλλους που κατέβηκαν λίγο-λίγο πριν και μετά το 1820.

Το ίδιο εύγλωττα και με το ίδιο πάθος, οι Βρετανοί κυβερνήτες της εποχής πήραν τον λόγο στις αίθουσες αυτές για να πουν ότι δεν μπορούσαν και δεν επρόκειτο να αλλάξουν το πρόγραμμά τους για τη Νότιο Αφρική προκειμένου να ανταποκριθούν στα συμφέροντα του τμήματος εκείνου του πληθυσμού που δεν ήταν λευκοί.

Παρά την απόρριψη αυτή και το τρομερό κόστος που, ως αποτέλεσμα, υποχρεωθήκαμε να καταβάλουμε, επιστρέφουμε σ' αυτόν τον τιμημένο χώρο, χωρίς δόρατα, χωρίς επιθυμία για εκδίκηση, χωρίς, ούτε καν, να κομίζουμε έκκληση προς τις εξοχότητές σας να καταπραΰνετε την πείνα μας για ψωμί. Ερχόμαστε σε σας ως φίλοι.

Επιστρέφουμε στη χώρα του William Wilberforce που τόλμησε να ορθώσει το ανάστημά του για να απαιτήσει την απελευθέρωση των σκλάβων της χώρας μας. Ερχόμαστε στη χώρα του Fennner Brockway, ο οποίος, με το Κίνημά του για την Ελευθερία των Αποικιών, μαχόταν για την δική μας ελευθερία, όπως μαχόταν και για την ανεξαρτησία της Ινδίας. Βρισκόμαστε στην αίθουσα όπου εργαζόταν ο Harold Macmillan – εκείνος που αγόρευε στο δικό μας Κοινοβούλιο στον Κέηπ

Τάουν το 1960, λίγο πριν την επονείδιστη σφαγή του Sharpeville, προειδοποιώντας την άκαμπτη και τυφλωμένη από ρατσισμό λευκή ολιγαρχία της χώρας μας ότι «Ο άνεμος της αλλαγής πνέει πάνω από τούτη την ήπειρο». Εκείνος στον οποίο ένας Νοτιοαφρικανός σκιτσογράφος απέτισε φόρο τιμής βάζοντας στο στόμα του άλλα λόγια του Σαίξπηρ: «Συγχώρεσέ με ματωμένο χόμα που στους σφαγείς αυτούς δείχνομαι πρῶτος!». (Μετάφραση: Διονύσης Καψάλης.)

Ερχόμαστε ως φίλοι σ' όλους τους λαούς της πατρίδας του Αρχιεπισκόπου Trevor Huddleston που, όσο ήταν καλός καρδός και συμπνετικός προς το θύμα, τόσο ήταν αμεύλικτος προς κάθε σφαγέα. Οι θυσίες του για την ελευθερία μάς έδειξαν ότι η αληθινή σχέση μεταξύ των λαών μας δεν ήταν

μια σχέση μεταξύ φτωχών πολιτών, από τη μια, και καλών πατρικιών από την άλλη, αλλά μια σχέση εγγυημένη από την κοινή μας ανθρωπιά και την ικανότητά μας να αγγίζουμε σαν άνθρωποι ο ένας την καρδιά του άλλου πάνω από τους ωκεανούς. Ερχόμαστε σε σας ως φίλοι, κοιμίζοντας, για σας και τα έθνη που εκπροσωπείτε, θερμούς χαιρετισμούς από βάθους καρδιάς των εκατομμυρίων πολιτών μας.

Ακόμα και στις πιο άτονες ιστορικές εποχές, διακόσια χρόνια θα ήταν μια υπερβολικά μακρά περίοδος για να κρατηθεί δέσμος η δύναμη της αλλαγής. Η αλλαγή ήρθε και στη δική μας χώρα, φέρνοντας μαζί της τη χαρά, την επαγγελία ενός καλύτερου μέλλοντος και μια παρατεταμένη γιορτή ελπίδας ανά την υφήλιο.

Ο ρατσισμός είναι ένα στίγμα της ανθρώπινης συνείδησης. Η ιδέα ότι ένας λαός μπορεί να είναι κατώτερος ενός άλλου, μέχρι του σημείου αυτοί που θεωρούν τους εαυτούς τους ανώτερους να ορίζουν και να μεταχειρίζονται τους υπόλοιπους ως υπανθρώπους, απανθρωπίζει ακόμα και αυτούς που ανεβάζουν τους εαυτούς τους στο ύψος των θεών.

Τα εκατομμύρια των τάφων που είναι σπαρμένοι σε κάθε γωνιά της Ευρώπης ως αποτέλεσμα της τυραννίας του ναζι-

σμού, ο αποδεκατισμός των ιθαγενών λαών των αμερικανικών ηπείρων και της Αυστραλίας, το καταστροφικό πέρασμα του εγκληματικού προς την ανθρωπότητα απάρτχάιντ – όλα αυτά συνθέτουν ένα βασανιστικό ερώτημα που αιωρείται στον άνεμο: γιατί επιτρέψαμε να συμβούν όλα αυτά; Φρονούμε ότι, καθώς οι απλοί άνθρωποι του κόσμου συνειδητοποίησαν την αληθινή φύση του συστήματος του απάρτχάιντ, αποφάσισαν να ενεργήσουν έτσι ώστε η απάντησή τους στο ερώτημα αυτό να μην είναι το ντροπιασμένο κατέβασμα του κεφαλιού. Θέλουμε με την ευκαιρία αυτή να αποτίσουμε για άλλη μια φορά φόρο τιμής στα εκατομμύρια των Βρετανών που, όπως κι άλλοι σ' όλον τον κόσμο, όλα αυτά τα χρόνια, όρθωσαν το ανάστημά τους για να διακηρύξουν:

«Όχι στο απάρτχάιντ!»

Έπαθλό τους είναι η χειραφέτησή μας. Γνωρίζουμε ότι η ελευθερία που απολαμβάνουμε είναι ένα πλούσιον υφασμένο δώρο, χειροτεχνημένο από απλούς ανθρώπους που δεν ήσαν διατεθειμένοι να ανεχτούν την προσβολή της δικής τους ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Η αποδοχή του δώρου αυτού εμπεριέχει τη δέσμευση του λαού μας ότι ποτέ πια δεν θα επιτρέψουμε να φιλοξενήσει η χώρα μας τον ρατσισμό. Κι ούτε θα σιγήσουν οι φωνές μας αν ποτέ δούμε ότι κάποιος άλλος, κάπου αλλού, γίνεται θύμα ρατσιστικής τυραννίας.

Πάνω από όλα όμως θεωρούμε ότι το χρέος μας είναι να εκπληρώσουμε τις ευχές όλης της ανθρωπότητας, συμπεριλαμβανομένου και του δικού μας λαού, να σιγουρέψουμε ότι η τεράστια και παρατεταμένη παγκόσμια προσπάθεια που επέφερε την ήττα του συστήματος του απάρτχάιντ, θα επιτύχει και τον αλληλένδετο στόχο να μετατρέψουμε τη Νότιο Αφρική σε χώρα δημοκρατική, μη φυλετική, μη σεξιστική, ειρηνική και ευημερούσα.

Καμμία κοινωνία που αναδύεται από τη μεγάλη καταστροφή που αντιπροσώπευε το σύστημα του απάρτχάιντ δεν θα μπορούσε να είναι απαλλαγμένη από τα στίγματα του παρελθό-

ντος της. Εάν η νέα Νότιος Αφρική είχε προκύψει εκ του μηδενός, δεν θα υπήρχε. Το είναι που ανέλαβε, έτσι όπως υπογορεύτηκε από τις καταβολές της, συνιστά ένα αληθινό σχολείο εκμάθησης του τι χρειάζεται, ακόμη, να γίνει, προκειμένου να τερματιστεί το σύστημα του απάρτχάιντ.

Οι Ιερείες παραμονεύουν, έτοιμοι να επιρρίψουν στο παρόν τις ευθύνες του παρελθόντος του και, βλέποντας τα φαντάσματα του παρελθόντος να πλανώνται ακόμη στη χώρα μας, θεωρούν ότι τα φαντάσματα αυτά αντιπροσωπεύουν την αποτυχία της νέας πραγματικότητας. Οι Ιερείες αυτοί εκπροσωπούν έναν εσμό που έχει πειστεί ότι αδυνατούμε να οικοδομήσουμε την όμορφη Νότιο Αφρική που εμείς και εκατομμύρια άλλων τολμήσαμε να ονειρευτούμε. Κι όμως,

αν δεν είχαμε την ικανότητα να επιτύχουμε, η Νότιος Αφρική δεν θα βρισκόταν εκεί που είναι σήμερα.

Ο πρώτος θεμέλιος λίθος της νέας μας χώρας είναι η εθνική συμφιλίωση και η εθνική ενότητα. Το γεγονός ότι ο λίθος αυτός στερεώθηκε στο κονιάμά του είναι πασιδηλό. Εάν αυτό δεν ίσχυε, θα βοούσε το αίμα στους δρόμους ότι αποτύχαμε να εμπεδώσουμε την αποδοχή της ανάγκης να συμβιώνουν ειρηνικά οι άνθρωποι της χώρας μας, μαύροι και λευκοί, ως ισότιμοι πολίτες, δεμένοι από ένα κοινό πεπρωμένο.

Ο δεύτερος θεμέλιος λίθος μας είναι η θέσπιση ενός δημοκρατικού συστήματος ικανού να διασφαλίζει ότι όλοι οι πολίτες έχουν ισότιμο δικαίωμα και ισότιμη δυνατότητα να καθορίζουν το μέλλον τους. Ενός συστήματος που απαγορεύει την επιλογή της τυραννίας και της δικτατορίας και εγγυάται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα όλου του λαού μας.

Σ' αυτά τα γενικά πλαίσια, συνεχίζουμε, όπως και άλλα έθνη, τον αγώνα να βρούμε τους τρόπους και τα μέσα για να προαγάγουμε, όσο περισσότερο γίνεται, τη συμμετοχή των πολιτών μας στο σύστημα διακυβέρνησης, έχοντας επίγνωση της ιστορικής διαδικασίας που επανακαθορίζει τον ρόλο του πολιτικού, αφαιρώντας από τους επαγγελματίες της πολιτι-

κής εξουσίες που απορρέουν από την ιδέα ότι αυτοί, κατ' αποκλειστικότητα, έχουν μια ιδιαίτερη ικανότητα να κυβερνούν.

Κι ακόμα, αναγνωρίζοντας την ποικιλομορφία της κοινωνίας μας, το νέο μας σύνταγμα προνοεί την θέσπιση Επιτροπής για την Προαγωγή και Προστασία των Δικαιωμάτων των Πολιτισμικών, Θρησκευτικών και Γλωσσικών Κοινοτήτων. Η Επιτροπή αυτή θα αποτελέσει ένα επιπρόσθετο μέσο ικανό να βοηθήσει τον λαό μας να αποφύγει τη διαμόρφωση καταστάσεων εθνοτικών και άλλων εντάσεων που θα μπορούσαν να μας εξωθήσουν ξανά σε λύσεις τύπου απάρτχάιντ ή σε μια απομίμηση του απάνθρωπου παραδείγματος της Βοσνίας.

Ο τρίτος θεμέλιος λίθος μας πρέπει ασφαλώς να είναι ο τερ-

ματισμός των τεράστιων ανισοτήτων σε πλούτο, εισόδημα και ευκαιρίες μεταξύ φυλών και φύλων, τις οποίες κληρονομήσαμε από το παρελθόν μας, και που η διαιώνισή τους αναπόφευκτα υπονομεύει την επίτευξη των στόχων της εθνικής ενότητας και συμφιλίωσης. Έχουμε εδώ μπροστά μας έναν μακρύ αγώνα που είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένος με τον τέταρτο λίθο μας: την ανοικοδόμηση και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας μας και την ένταξή της σε μια σταθερή αναπτυξιακή τροχιά προκειμένου να βάλουμε τέλος στη φτώχεια, την ανεργία και την υπανάπτυξη. Κανείς μας δεν επιτρέπεται να υποτιμήσει τη συνθετότητα της πρόκλησης που αντιπροσωπεύει για μας η τοποθέτηση αυτών των δύο θεμελίων λίθων. Παρά ταύτα, βασιζόμενοι στις δικές μας δυνάμεις και στον λαό μας, και ως μέλος της παγκόσμιας κοινότητας των εθνών, έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι θα επιτύχουμε.

Οφείλουμε εδώ να αναφερθούμε στις διαθέσεις των μαζών του λαού μας οι οποίες δίκαια προσδοκούν ότι η ελευθερία πρέπει να συνοδεύεται από μια καλύτερη ζωή για όλους. Επειδή όμως είναι φτωχοί, τα εκατομμύρια αυτά των ανθρώπων κατανοούν την προσπάθεια και τον χρόνο που θα απαι-

τηθεί για να περάσουν σταδιακά από την ξυπολουσιά στις ανέσεις μιας αληθινά αξιοπρεπούς διαβίωσης.

Αυτό που προσδοκούν δεν είναι ένα τεράστιο άλμα στο μέλλον, αλλά μια σταθερή και ορατή πρόοδο όσον αφορά την βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, με τους ίδιους να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία καθορισμού του βηματισμού και της κατεύθυνσης αυτής της προόδου, και όχι να περιμένουν, ως παθητικοί και μόνον αποδέκτες, παροχές από μian εξέουσία από την οποία είναι, κατά τα άλλα, αποξενωμένοι.

Είναι ίσως δύσκολο να εκτιμηθεί η τεράστια δημιουργική ενέργεια που αποδεσμεύτηκε από τους κόλπους του λαού μας εξαιτίας του ότι, για πρώτη φορά μετά από αιώνες, έχει μια κυβέρνηση που σωστά την αισθάνεται δική του και της οποίας ο μοναδικός λόγος ύπαρξης είναι να υπηρετήσει τα συμφέροντα αυτών των εκατομμυρίων· εξαιτίας του ότι έχει συνείδηση ότι οικοδομεί μια κοινωνία όπου το άτομο προστατεύεται διά νόμου από κάθε κρατική τυραννία.

Αντλώντας από αυτήν ακριβώς την πηγή ελπίδας, στράτευσης και πίστης στο μέλλον, ενστερνίζονται οι απλοί πολίτες την έννοια του Masakhane που καταθέσαμε ενώπιόν τους – μια λέξη της διαλέκτου των Nguni που σημαίνει «ας οικοδομήσουμε μαζί ο ένας τον άλλον».

Θεμέλιος λίθος εξ ίσου σημαντικός με τους άλλους είναι και το γεγονός ότι είμαστε μια αφρικανική χώρα. Συνδυάζοντας όλα μας τα χρώματα και όλες μας τις φυλές σ' ένα έθνος, είμαστε ένας λαός αφρικανικός. Τα επιτεύγματα που επιδιώκουμε και πρέπει να επιτύχουμε στην πολιτική, στην οικονομία και την κοινωνική ανάπτυξη είναι αφρικανικά επιτεύγματα που πρέπει να συνθέσουν μian αφρικανική αναγέννηση. Εντάσσονται σε μια διαδικασία που πρέπει να διαλύσει και να διώξει τα σύννεφα της απόγνωσης που συνεχίζουν να ρίχνουν σκοτεινή τη σκιά τους πάνω στην ήπειρό μας.

Εάν ήταν στο χέρι μας, θα είχαμε από καιρό διακηρύξει: *lux fiat!* Είναι ίσως με την έννοια αυτή που η παρουσία μας εδώ σήμερα θα μπορούσε να συμβολίσει το κλείσιμο ενός κύκλου ο οποίος διαγραφόταν, για μας, επί δύο αιώνες. Επί αιώνες μια αρχαία ήπειρος αιμορραγούσε από τα πολλά χαιίνοντα τραύματα που της επέφερε το ξίφος.

Σε μια παλιότερη εποχή έχασε εκατομμύρια από τους ικανότερους της γιους και τις ικανότερές της κόρες σ' ένα εμπόριο δούλων που όριζε τους Αφρικανούς αυτούς κατάλληλους για δουλεία επειδή και μόνον ήσαν Αφρικανοί. Και σήμερα εξακολουθούμε να χάνουμε ορισμένους από τους καλύτερους μας νέους γιατί τα φώτα στον ανεπτυγμένο κόσμο λάμπουν λαμπρότερα.

Μια αρχαία ήπειρος άδειασε στα χέρια των ξένων ό,τι κρυβόταν στα έγκατά της κι ό,τι παρήγαγαν τα γόνιμά της εδάφη, κι αυτό τόσο πλουσιοπάροχα, που έφτασε να στείλει ανιχνευτές εδώ για να εξακριβώσουν αν ήταν αλήθεια ότι οι δρόμοι του Λονδίνου ήταν στρωμένοι με χρυσάφι.

Η ήπειρος ακόμη αιμορραγεί, καθώς αγωνίζεται να εξυπη-

ρετήσει ένα εξωτερικό χρέος που ούτε αντέχει να ξεπληρώσει, ούτε μπορεί να αποκηρύξει. Όσο δυνατότερες και πιο διαπεραστικές γίνονται οι κραυγές της απόγνωσης – ακόμη κι όταν η απόγνωση αυτή έχει ως αποτέλεσμα μισό εκατομμύριο νεκρούς στη Ρουάντα –, τόσο περισσότερο μοιάζουν οι κραυγές αυτές να προκαλούν την ενστικτώδη αντίδραση να σηκώνουμε τα χέρια για να σφαλίσουμε τα μάτια και τα αυτιά μας.

Κι εσείς κι εμείς μετέχουμε σ' αυτήν την εκτυλισσόμενη τραγωδία, παρακολουθώντας, περιμένοντας, αγωνιώντας, χωρίς να ξέρουμε ποιο θεριό που κυοφορείται από την υπεράνθρωπη αυτή δυστυχία αργοσέρνεται προς τη Βηθλεέμ για να γεννηθεί, για να δανειστώ τα λόγια του Ιρλανδού ποιητή. Τούτο όμως πρέπει να το ξέρουμε: ότι κανένας από μας δεν μπορεί να μονωθεί από την ανθρώπινη δυστυχία όταν αυτή παίρνει τέτοιες καταστροφικές διαστάσεις. Στο τέλος, οι κραυγές του παιδιού που πεθαίνει της πείνας ή ξεκοιλιασμένο από μια μασέτα θα διαπεράσουν τους τοιούς της σύγχρονης πόλης και τα σφαλιστά της παράθυρα για να πουν: δεν είμαι κι εγώ άνθρωπος;

Για να κλείσουμε τον κύκλο, ας δώσουν οι λαοί μας, οι άλλοτε φτωχοί πολίτες και οι άλλοτε καλοί πατρίκοι – οι πολιτικοί, οι επιχειρηματίες, οι εκπαιδευτικοί, οι γιατροί κι οι νοσηλευτές, οι επιστήμονες, οι μηχανικοί και οι τεχνίτες, οι άνθρωποι του αθλητισμού και του θεάματος, οι μετέχοντες σε προγράμματα αρωγής – ας δώσουν τα χέρια και, στηριζόμενοι σ' ό,τι από κοινού πετύχαμε, ας βοηθήσουν να οικοδομήσουμε έναν αφρικανικό κόσμο της ανθρωπιάς, η ανάδυση του οποίου θα πιστοποιήσει τη γέννηση μιας νέας παγκόσμιας τάξης όπου ο καθένας μας θα είναι υπεύθυνος για τον αδελφό του.

Καθώς λοιπόν κλείνουμε ένα κεφάλαιο δύο αιώνων και εγκαινιάζουμε μια χιλιετία, ας γίνει τούτη η έκβαση προάγγελος ενός λαμπρού καλοκαιριού συνεργασίας για την ελευθερία, την ειρήνη, την ευημερία και τη φιλία.

Μετάφραση: Γρηγόρης Ανανιάδης
(Με την ευγενική συνδρομή του Διονύση Καψάλη)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Αναδημοσίευση από το *New Statesman*, 19 Ιουλίου 1996.